

Sygn. akt VII U 1721/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku

VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA w SO w Gdańsku Ewa Downar-Zapolska

Protokolant: st. sekr. sądowy Sylwia Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2014 r. w Gdańsku

sprawy E. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o zwrot nienależnie pobranych świadczeń

na skutek odwołania E. B.

od zawiadomień Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

z dnia 15 maja i 16 maja 2013 r. oraz od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 17 maja 2013 r.

nr (...)

I. odrzucić odwołania z dnia 21 czerwca 2013 r. od zawiadomień z dnia 15 maja 2013 r. i z dnia 16 maja 2013 r.,

II. oddać odwołanie od decyzji z dnia 17 maja 2013 r.

Sygn. akt VII U 1721/13

UZASADNIENIE

W piśmie procesowym z dnia 21 czerwca 2013 roku, zatytułowanym odwołanie od decyzji (...) z dnia 15 maja 2013 roku ubezpieczona E. B. odwołała się od zawiadomienia pozwanego z dnia 15 maja 2013 roku. W uzasadnieniu podniosła, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych naruszył art. 84 ust 3 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niezastosowanie podmiotowej normy w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy i ustalenie względem ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w okresie przekraczającym trzy lata poprzedzające wydanie zaskarżonej decyzji.

W piśmie procesowym z dnia 21 czerwca 2013 roku, zatytułowanym odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 16 maja 2013 roku znak (...) wnioskodawczyni odwołała się od zawiadomienia pozwanego z dnia 16 maja 2013 roku. Skarżąca podniosła, iż pozwany naruszył art. 84 ust 3 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niezastosowanie podmiotowej normy w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy i ustalenie względem ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w okresie przekraczającym trzy lata poprzedzające wydanie zaskarżonej decyzji

Ponadto wnioskodawczyni odwołała się od decyzji pozwanego z dnia 17 maja 2013 roku, zarzucając, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych naruszył art. 84 ust 3 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez niezastosowanie podmiotowej normy w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy i ustalenie względem ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w okresie przekraczającym trzy lata poprzedzające wydanie zaskarżonej decyzji.

W odpowiedzi na powyższe odwołania pozwany wniósł o:

- Odrzucenie odwołania z dnia 21 czerwca 2013 roku od zawiadomienia z dnia 15 maja 2013
- Odrzucenie odwołania z dnia 16 maja 2013 roku od zawiadomienia z dnia 16 maja 2013 roku
- Oddalenie odwołania z dnia 21 czerwca 2013 roku od decyzji z dnia 17 maja 2013 roku.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, iż zgonie z dyspozycja art. 199 §1 kpc brak jest podstaw do wnoszenia odwołania od zawiadomienia, gdyż taki środek prawny przysługuje wyłącznie od decyzji.

Odnosząc się do odwołania skarżącej od decyzji z dnia 17 maja 2013 roku podtrzymał argumentację przedstawioną w treści zaskarżonej decyzji.

Na mocy zarządzeń z dnia 19 września 2013 roku, działając na podstawie art. 219 kpc Sąd połączył sprawy, które wyniknęły na skutek odwołań ubezpieczonej od zawiadomień pozwanego z dnia 15 maja 2013 roku oraz z dnia 16 maja 2013 roku oraz od decyzji pozwanego z dnia 17 maja 2013 roku do wspólnego rozpoznania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona E. B., urodzona w dniu (...), od dnia 22 czerwca 1982 roku jest uprawniona do renty z tytułu wypadku w drodze z pracy do domu jaki miał miejsce w dniu 24 grudnia 1981 roku.

okoliczności bezsporne

Ubezpieczona została pouczona przez pozwanego o konieczności niezwłocznego powiadomienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w przypadku osiągnięcia przychodu.

Pismo ZUS zawierające takie pouczenie zostało jej skutecznie doręczone m.in. w dniu 30 grudnia 2002.

W latach 2003, 2004, 2005, 2006, 2007 ubezpieczona osiągała przychody z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, a powyższy fakt został zgłoszony przez ubezpieczoną pozwanemu. W związku z powyższym Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonywał rozliczenia osiąganego przez wnioskodawczynię przychodu.

dowód: akta rentowe : informacja pozwanego wraz z potwierdzeniem odbioru – k. 67, 68, zawiadomienie w sprawie rozliczenia przychodu – k. 77, oświadczenie wnioskodawczyni – k. 78, wezwanie do nadesłania informacji dot. Osią zawiadomienie w sprawie przychodu – k. 98, protokół – k. 100, zawiadomienie w sprawie rozliczenia przychodu – k. 101, oświadczenie – k. 133, zawiadomienie w sprawie rozliczenia przychodu – k. 135, oświadczenie – k. 147, zawiadomienie w sprawie rozliczania przychodu – k. 149, wezwanie do podania osiągniętego przychodu – k. 165-167

Wnioskodawczyni osiągała przychody w latach 2008-2011, nie zgłaszając powyższego faktu do organu rentowego.

Pozwany ustalił, iż w 2008 roku ubezpieczona uzyskała roczny przychód opiewający na kwotę 49714 zł. Ponadto skarżąca otrzymała od pozwanego 13693, 62 zł z tytułu świadczenia rentowego oraz 1947,84 zł tytułem dodatku.

Roczny przychód skarżącej w 2009 roku wyniósł 51021,36 zł. Ponadto skarżąca otrzymała od pozwanego 14736,21 zł z tytułu świadczenia rentowego oraz 2067,25 zł tytułem dodatku.

Pozwany ustalił, iż przychód ubezpieczonej w 2010 roku wyniósł 32536,53 zł. Ponadto ubezpieczona otrzymała od pozwanego 10213,50 zł tytułem świadczenia rentowego oraz 1432,80 zł tytułem dodatku.

dowód : akta rentowe : pismo wnioskodawczyni z dnia 20 stycznia 2013 r. – k. 193-195, wykaz przychodów za rok 2010 – k. 212, przychody za rok 2008- k. 198, rozliczenie zawieszalności emerytur i rent – k. 199, przychody za rok 2009 – k. 207, rozliczenie zawieszalności emerytur i rent- k. 208

Zawiadomieniem z dnia 15 maja 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował wnioskodawczynię, iż dokonał miesięcznego rozliczenia przysługującej ubezpieczonej (...)renty w związku z przychodem uzyskanym przez nią w poszczególnych miesiącach w roku 2008 oraz nie dokonaniem przez nią dobrowolnych wpłat na FUS.

Decyzją z dnia 26 czerwca 2013 roku dokonał miesięcznego rozliczenia renty w związku z przychodem osiągniętym w poszczególnych miesiącach w roku 2008 i ustalił, iż ubezpieczona jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń opiewające na łączną kwotę 11212,01 zł.

dowód: akta rentowe : zawiadomienie pozwanego z dnia 15 maja 2013 r. - k. 205, decyzja z dnia 26 czerwca 2013 roku- k. 221

Zawiadomieniem z dnia 16 maja 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformował wnioskodawczynię, iż dokonał rozliczenia przysługującej wnioskodawczyni renty w związku z przychodem osiągniętym przez nią w 2009 roku.

Decyzją z dnia 27 czerwca 2013 roku dokonał miesięcznego rozliczenia renty w związku z przychodem osiągniętym w poszczególnych miesiącach w roku 2009 i ustalił, iż ubezpieczona jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń opiewające na łączną kwotę 15792,57 zł.

dowód: akta rentowe : zawiadomienie pozwanego z dnia 16 maja 2013 r. - k. 211, decyzja pozwanego 27 czerwca 2013 r. – k. 223

Decyzją z dnia 17 maja 2013 roku działając na podstawie art. 103-105, 127 oraz 138-140, art. 141 ust. 1-3 oraz art. 142-144 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992 roku w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz. U. Nr 58 poz. 290, ze zm.) oraz ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r, Nr 205, poz. 1585 ze zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał rozliczenia przysługującej ubezpieczonej E. B.renty w związku z osiągniętym przychodem w roku 2010, w okresie od 01 stycznia 2010 roku do 31 sierpnia 2010 roku. W ocenie pozwanego skarżące pobierała nienależne świadczenie w kwocie 3866,20 zł.

dowód: akta rentowe : decyzja pozwanego z dnia 17 maja 2013 roku – k. 219

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy, w aktach pozwanego organu emerytalnego, której prawdziwość i rzetelność nie była przez żadną ze stron kwestionowana. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W ocenie Sądu Okręgowego odwołanie skarżącej E. B. nie jest zasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia oceny zasadności dwóch zawiadomień pozwanego z dnia 15 maja 2013 roku oraz 16 maja 2013 roku oraz ocena legalności decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 17 maja 2013 roku.

W trakcie procesu ubezpieczona nie kwestionowała faktu, iż w okresie od 2008 roku do 2011 roku osiągała przychód i nie zgłosiła powyższego faktu do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

W tym miejscu należy wyjaśnić, iż zgodnie z dyspozycją art. 477⁹ § 1 kpc odwołanie od decyzji organów rentowych wnosi się na piśmie do organu, które wydał decyzję, lub do protokołu sporządzonego przez ten organ, w terminie miesiąca od doręczenia odpisu decyzji.

Jak wynika z treści art. 199 §1 pkt 1 kpc Sąd odrzucił pozew jeśli droga sądowa jest niedopuszczalna.

W świetle przytoczonych przepisów należy wyraźnie podkreślić, iż obowiązujące przepisy prawa nie konstytuują prawa wnoszenia odwołania od zawiadomienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Odwołanie jest środkiem prawnym, które przysługuje wyłącznie od decyzji.

Sąd Okręgowy pragnie zwrócić uwagę, iż odpowiednio w dniu 26 czerwca 2013 roku oraz w dniu 27 czerwca 2013 roku organ rentowy wydał decyzje rozliczające osiągnięte przez skarżącą przychody w roku 2008 oraz w 2009 roku. W związku z powyższym wnioskodawczyni miała możliwość zakwestionować legalność w/w decyzji, jednak tego nie uczyniła. Sąd Okręgowy nie znajduje podstaw do badania legalności zawiadomień wydanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W związku z powyższym, mając na uwadze treść art. 199 §1 pkt 1 w zw. z 477⁹ § 1 kpc Sąd odrzucił odwołanie ubezpieczonej w zakresie wniesionych odwołań od zawiadomień z dnia 15 maja 2013 r. oraz z dnia 16 maja 2013 uznając je za niedopuszczalne.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2013 r. poz. 1442 ze zm.), dalej: ustawa systemowa, osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

Zgodnie z art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. nr 1440 j.t. ze zm.), dalej: ustawa emerytalna, prawo do emerytury i renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu na zasadach określonych w art. 103a-106.

W myśl art. 104 ust. 1 ustawy emerytalnej prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 3-8 oraz w art. 105, w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6. Zgodnie zaś z ust. 2 powyższego przepisu za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3. Z kolei ust. 7 mówi, iż prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. W myśl ust. 8 w razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, nie wyżej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia obowiązująca w dniu 31 grudnia 1998 r.

W myśl art. 138 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w uważa się:

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Z kolei ust. 5 tego przepisu wskazuje, iż kwoty nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1, podlegają zwrotowi za okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy poprzedzający rok, w którym wydano decyzję o rozliczeniu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie powiadomiła organ rentowy o osiągnięciu przychodu, w pozostałych zaś przypadkach - za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania tej decyzji.

Należy wyraźnie podkreślić, iż sam fakt pobierania świadczenia, które nie przysługiwało wobec istnienia okoliczności powodującej wstrzymanie wypłaty świadczenia bądź też zawieszenie prawa do świadczenia, nie przesądza jeszcze o obowiązku jego zwrotu. Brak pouczenia rencisty o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń emerytalnych lub rentowych zwalnia go z obowiązku zwrotu świadczeń pobranych mimo istnienia tych okoliczności, choćby nawet mógł powziąć o nich wiadomość z innych źródeł. Obowiązek pouczenia spoczywa na organie rentowym, samo zaś pouczenie powinno być wyczerpujące, zawierające informację o obowiązujących w dniu pouczenia zasadach zawieszalności prawa do świadczeń. Brak pouczenia zwalnia bowiem osobę bezpodstawnie pobierającą świadczenia z obowiązku ich zwrotu. Pouczenie takie nie może być abstrakcyjne, obciążone brakiem konkretności, a w szczególności nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2005 r., II UK 445/03).

W ocenie Sądu – zbieżnej z poglądem prezentowanym przez Sąd Najwyższy – niewątpliwie niezasadnym było by oczekiwanie, aby pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie spowoduje brak prawa do świadczeń, odnosiło się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z okoliczności przewidzianych w licznych przepisach wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W takim sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 r., I UK 161/05).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy uznał, iż skarżąca E. B. niewątpliwie została pouczona przez pozwanego o okolicznościach powodujących zmniejszenie lub zawieszenie prawa do przysługującej jej renty z tytułu wypadku przy pracy. Ponadto została pouczona o obowiązku niezwłocznego zawiadomienia organu rentowego, w przypadku osiągania dochodu. Na powyższe wskazuje choćby znajdujące się w aktach rentowych pismo pozwanego (k 67-68 akt rentowych). Nie bez znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy pozostaje fakt, iż w uprzednich latach (2003-2007) skarżąca wykonywała działalność gospodarczą uzyskując z tego tytułu przychody a powyższy fakt został zgłoszony przez wnioskodawczynię Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, który w związku z powyższym dokonywał rozliczeń osiągniętych przez nią przychodów. Powyższe sprawia, iż Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż ubezpieczona została skutecznie powiadomiona przez pozwanego o obowiązkach związanych z osiąganiem przychodu w czasie pobierania świadczenia rentowego.

Godzi się w tym miejscu przytoczyć wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 grudnia 2012 roku o sygnaturze III AUa 1038/12 zgodnie z którym z treści art. 138 ust. 5 u.e.r.f.u.s. wynika, że poza przypadkiem, gdy pomimo powiadomienia przez osobę pobierającą świadczenia organ wypłacający świadczenia o osiągnięciu przychodu, świadczenia były nadal wypłacane, organ rentowy może żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres nie dłuższy niż trzy lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania decyzji o rozliczeniu świadczenia. Tym samym, trzyletni termin warunkujący możliwość dochodzenia zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w związku z osiągnięciem przychodów, o których mowa w art. 104 ust. 1 u.e.r.f.u.s., liczyć należy od ostatniego dnia roku poprzedzającego rok wydania decyzji rozliczającej świadczenie, a nie od dnia nadania przesyłki zawierającej odpis tej decyzji w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego.

Mając na uwadze powyższe jak również treść art. 138 ust 1 ustawy emerytalnej Sąd Okręgowy uznał, iż w 2010 roku skarżąca otrzymała nienależne świadczenie. Zważywszy, że ubezpieczona nie powiadomiła organu rentowego o osiągniętych przez nią przychodach pozwany słusznie zastosował art. 138 ust 5 cytowanej ustawy . Powyższy przepis upoważnił pozwanego do dochodzenia zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres nie dłuższy niż 3 lata kalendarzowe poprzedzające rok wydania tej decyzji. Biorąc powagę fakt, iż przedmiotowa decyzja została wydana w dniu 17 maja 2013 roku Sąd Okręgowy przyjął, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasadnie dochodzi roszczeń z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w roku 2010 .

W związku z powyższym Sąd Okręgowy w całej rozciągłości podziela stanowisko zaprezentowane w postępowaniu przez pozwany organ rentowy jako w pełni zasadne i zasługujące na uwzględnienie.

Zgodnie zatem z wyliczeniami pozwanego, których ubezpieczona nie zakwestionowała, otrzymała ona nienależne kwoty tytułem świadczenia rentowego za miesiąc 2010 r, odnośnie których, zgodnie z przepisami, pozwany organ rentowy miał prawo domagać się zwrotu, o który to zwrot wystąpił zaskarżoną decyzją. Tym samym żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, skierowane przez pozwanego pod adresem ubezpieczonej, należało uznać za zasadne na podstawie przedstawionych wyliczeń – zaś wydaną w tym zakresie, a zaskarżoną w niniejszym postępowaniu, decyzję za prawidłową wobec faktu braku kwestionowania dokonanych w niej wyliczeń, w tym kwoty żądanej przez pozwanego.

Mając powyższe na uwadze, na mocy art. 199 §1 pkt 1 w zw. z 477⁹ § 1 kpc Sąd odrzucił odwołanie ubezpieczonej od zawiadomień pozwanego z dnia 15 oraz 16 maja 2013 roku jako niedopuszczalne – o czym orzekł w punkcie pierwszym.

W punkcie drugim na podstawie art. 477^{((14))}§ 1 k.p.c. oraz powołanych wyżej przepisów, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie E. B.od zaskarżonej decyzji pozwanego organu rentowego z dnia 17 maja 2013 r., nie znajdując podstaw do jego uwzględnienia.

/-/ SSA w SO Ewa Downar – Zapolska

(...)

1. (...)

2. (...)

3. (...)

(...)